

Sygn. akt I ACa 754/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Danuta Mietlicka
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Elżbieta Patrykiewicz
Protokolant	sekr. sądowy Agnieszka Pawlikowska

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2015 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa K. L.

przeciwko (...) w W.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 10 marca 2014 r., sygn. akt I C 1474/12

I. prostuje oczywistą niedokładność zawartą w zaskarżonym wyroku poprzez zastąpienie błędnego słowa w określeniu pozwanego (...) prawidłowym (...);

II. oddala apelację;

III. zasądza od powoda K. L. na rzecz pozwanego (...) w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

I A Ca 754/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 marca 2014r. Sąd Okręgowy w Radomiu po rozpoznaniu sprawy z powództwa K. L. przeciwko (...) w W. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu w kwocie 7200zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 23 czerwca 1992 roku K. L. zawarł z Bankiem (...) umowę o kredyt dewizowy nr (...). Na mocy tej umowy Bank udzielił powodowi kredytu dewizowego w kwocie 440.000 dolarów amerykańskich na sfinansowanie zadania inwestycyjnego pod nazwą „Zakup maszyn i urządzeń chłodniczych oraz budowa chłodni”.

Na podstawie aneksów nr (...) kwota kredytu została podwyższona do 511.179,70 dolarów amerykańskich , a okres kredytowania został wydłużony do dnia 18 stycznia 2002 roku.

Jako zabezpieczenie kredytu zostały ustanowione m.in. hipoteki :

- kaucyjna do kwoty 300.000 dolarów amerykańskich ustanowiona na nieruchomości powoda położonej w miejscowości M. gmina G., dla której nieruchomości Sąd Rejonowy w Grójcu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) oraz

- zwykła w kwocie 220.000 dolarów amerykańskich ustanowiona na nieruchomości powoda położonej w miejscowości M. gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Grójcu prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

W dniu 21 września 1993 roku i 23 września 1994 roku Bank (...) w celu zabezpieczenia wykonania umów wskazanych wyżej umów zawarł z powodem umowy przewłaszczenia rzeczy oznaczonych co do tożsamości.

Powód nie wywiązywał się ze zobowiązań wynikających z umowy kredytowej i (...) wypowiedział mu umowę ze skutkiem na dzień 27 maja 1996 roku. W dniu 11 maja 1999 roku (...) wystawił przeciwko K. L. bankowy tytuł egzekucyjny o numerze (...), któremu została nadana klauzula wykonalności.

Na podstawie umowy przelewu wierzytelności z dnia 5 października 2006 roku (...) z siedzibą w W. nabył od Banku (...) S.A. w W. m.in. wierzytelność przysługującą Bankowi od K. L..

Nakazem zapłaty z dnia 15 kwietnia 2009 roku w sprawie (...) Sąd Okręgowy w Radomiu zasądził od powoda na rzecz pozwanego funduszu kwotę 1.200.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 26 marca 2009 roku do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego do sum wymienionych we wpisach : hipoteki kaucyjnej do kwoty 300.000 złotych dolarów amerykańskich wpisanej w księdze wieczystej nr (...) oraz hipoteki zwykłej w kwocie 220.000 dolarów amerykańskich wpisanej w księdze wieczystej nr (...) na rzecz (...) z siedziba w W. oraz kwotę 22.217 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

W wyniku rozpoznania sprawy po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty przez K. L. Sąd Okręgowy w Radomiu utrzymał nakaz zapłaty w mocy [akta (...), k.139].

Po wniesieniu apelacji przez K. L. Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 22 grudnia 2009 roku w sprawie (...) zmienił wyrok sądu pierwszej instancji w ten sposób, że nakaz zapłaty w części przekraczającej kwotę główną 1.159.659,50 złotych uchylił i w tym zakresie powództwo oddalił [akta sprawy (...), a następnie (...) Sądu Okręgowego w Radomiu].

Pozwem z dnia 10 października 2012 roku powód K. L. wnosił o uchylenie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu z dnia 15 kwietnia 2009 roku w sprawie (...). Podstawą faktyczną żądania stanowiło dokonane przez powoda potrącenie z wierzytelnością Banku, wierzytelności powoda z tytułu ponoszonych przez niego kosztów utrzymania nieruchomości, stanowiących przedmiot umowy przewłaszczenia, od momentu wypowiedzenia umowy kredytowej przez Bank.

W ocenie Sądu Okręgowego zgodnie z umową przewłaszczenia zawartą w dniu 23 września 1994 roku własność urządzeń i maszyn nabytych za środki pochodzące z kredytu uzyskanego przez powoda przewłaszczona została na rzecz poprzednika prawnego pozwanego - Banku (...) S. A.

Na powódzie zgodnie z tą umową ciążył obowiązek ponoszenia kosztów utrzymania tych nieruchomości do czasu wypowiedzenia umowy kredytowej. Umowa kredytowa została wypowiedziana przez Bank ze skutkiem na dzień 27 maja 1996 roku i od tego czasu urządzenia i maszyny zakupione z uzyskanego kredytu pozostają na nieruchomości powoda. W związku z tym powód ponosił koszty ich składowania , konserwacji i napraw.

Pozwany (...) w ocenie Sądu Okręgowego nie jest zainteresowany nabyciem na własność przedmiotowych ruchomości, ale zamierza zaspokoić się na innej drodze, w ramach przysługującego mu uprawnienia.

Jak wynika z orzeczeń Sądu Najwyższego w braku odmiennych uregulowań umownych, wierzycielowi przysługuje prawo wyboru sposobu zaspokojenia długu bądź z przewłaszczonej rzeczy, bądź na zasadach ogólnych [por. uchwała Sadu najwyższego z 5 maja 1993 roku III CZP 54/93 OSNC 1993 nr 12 poz. 219; wyrok z dnia 27 czerwca 1995 roku I Cr 7/95 OSNC nr 12 z 1995 roku poz. 183].

Zgodnie zaś z § 5 umów przewłaszczenia „dłużnik ponosi koszty utrzymania używanej rzeczy, ubezpieczenia, a także koszty związane ze zbyciem w razie niespłacenia kredytu w terminie określonym w umowie kredytowej lub wynikającym z wcześniejszego wypowiedzenia kredytu”. Ponadto obydwie umowy zawierają zapis, że w sprawach nieuregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego dotyczące użyczenia oraz przeniesienia własności.

Zgodnie z art. 498 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości, oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Zdaniem sądu podstawą do skorzystania z zarzutu potrącenia jest to, że obie strony są względem siebie dłużnikami i wierzycielami.

Natomiast w myśl art. 513 § 1 kc dłużnikowi przysługują przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkie zarzuty, które miał przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie.

W oparciu o powyższe Sąd Okręgowy uznał, że z nakazu zapłaty z dnia 15 kwietnia 2009 roku w sprawie (...) wynika, iż w sprawie wierzycielem jest pozwany, a dłużnikiem powód. Natomiast z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika aby powód posiadał jakąś wierzytelność w stosunku do pozwanego (...) i w związku z tym zdaniem sądu powód nie może powoływać się na zarzut potrącenia. Przewłaszczenie przez Bank (...) S. A. urządzeń zakupionych z udzielonego powodowi kredytu, stanowi jedynie przedmiot zabezpieczenia i nie powoduje powstania wierzytelności kredytobiorcy w stosunku do pozwanego.

Mając na uwadze podniesione wyżej okoliczności sąd powództwo oddalił. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc i § 6 pkt. 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu [tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku poz. 490].

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę i uchylenie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Radomiu z dnia 15 kwietnia 2009r. w sprawie (...) oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Powód zarzucał Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie art. 498 kc i art. 513 kc, a także naruszenie prawa procesowego – art. 840 kpc mające wpływ na treść orzeczenia. Ponadto zarzucał sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez przyjęcie, że powodowi nie przysługuje w stosunku do pozwanego żadna wierzytelność nadająca się do potrącenia.

Pozwany wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie jest uzasadniona, a wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, chociaż z innych przyczyn aniżeli wskazane w uzasadnieniu wyroku.

Podstawa faktyczna roszczenia powoda pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego opiera się na założeniu, że przysługuje mu wierzytelność wobec Banku jako kredytodawcy, a także wobec pozwanego (...). Wierzytelność ta miałaby powstać z tytułu ponoszonych przez niego kosztów utrzymania ruchomości stanowiących przedmiot umowy przewłaszczenia przez Bank, po wypowiedzeniu umowy kredytowej.

Takie stanowisko powoda potwierdził częściowo Sąd Okręgowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko to nie jest uzasadnione.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 27 czerwca 1995r., w sprawie I CR 7/95 [Lex 9271], przewłaszczenie rzeczy na zabezpieczenie wierzytelności jest stosunkiem prawnym, który strony mogą ułożyć według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) tego stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego (art. 353¹ k.c.). Najczęściej przewłaszczenie na zabezpieczenie jest konstrukcją polegającą na bezwarunkowym przeniesieniu własności rzeczy na wierzyciela z równoczesnym zobowiązaniem go - pod warunkiem zapłacenia w terminie zabezpieczonego długu (warunek zawieszający) - do powrotnego przeniesienia własności rzeczy na dłużnika. Może też polegać na przeniesieniu własności rzeczy na wierzyciela z zastrzeżeniem warunku lub terminu rozwiązującego w postaci uiszczenia w terminie zabezpieczonego długu. W każdym z tych sposobów przewłaszczenia na zabezpieczenie, w razie niewykonania przez dłużnika zobowiązania w umówionym terminie, wierzyciel staje się "nieograniczonym", "definitywnym" właścicielem rzeczy będącej przedmiotem przewłaszczenia; wygasa bowiem wówczas jego zobowiązanie do powrotnego przeniesienia własności rzeczy na dłużnika lub staje się on bezwarunkowym właścicielem tej rzeczy.

Celem przewłaszczenia na zabezpieczenia nie jest jednak nabycie przez wierzyciela własności przedmiotu przewłaszczenia. Jak powszechnie przyjmuje się przewłaszczenie na zabezpieczenie jest czynnością prawną kauzalną (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 1992 r. II CRN 87/92, OSNCP 1993, z. 5, poz. 89 i uchwałę tego sądu z dnia 5 maja 1993 r. III CZP 54/93, OSNCP 1993, z. 12, poz. 219). Przyczyną przysporzenia jest w tym wypadku zabezpieczenie wierzytelności przysługującej wierzycielowi (causa cavendi).

Zaspokojenie wierzytelności z przewłaszczonej rzeczy może przy tym być dokonane w różny sposób, np. poprzez zbycie tej rzeczy, oddanie jej osobie trzeciej do odpłatnego korzystania lub inne nią rozporządzenie. Nie jest też wyłączone zatrzymanie rzeczy przez wierzyciela jako jej właściciela i zarachowanie wartości rzeczy na poczet zabezpieczonej wierzytelności. Jest to bowiem również sposób zaspokojenia się z przewłaszczonej rzeczy, a więc czynność zgodna z celem przewłaszczenia na zabezpieczenie.

W każdym wypadku zaspokojenie wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy następuje nie z chwilą nabycia przez wierzyciela własności rzeczy, ale z chwilą dokonania czynności powodującej zaspokojenie się wierzyciela z tej rzeczy i prowadzącej do umorzenia w całości lub w części zabezpieczonej wierzytelności.

Określenie sposobu zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy oraz warunków dokonania tej czynności nie należy do przedmiotowo istotnych elementów (tzw. essentialia negotii), umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie. Może jednak być zawarte w takiej umowie, stanowiąc jej element uboczny (tzw. naturalia negotii) i wówczas wiąże strony. Gdy umowa nie określa warunków zaspokojenia się wierzyciela z przewłaszczonej rzeczy, wierzyciel może zaspokoić się - według swego wyboru - w każdy sposób, który nie jest sprzeczny z treścią stosunku prawnego łączącego strony, umową lub zasadami współżycia społecznego.

W zawartych przez powoda i Bank umowach przewłaszczenia rzeczy z dnia 21 września 1993r. i 23 września 1994r. [k. 162, 165] ustalono, że dłużnik zatrzymuje rzeczy w swoim władaniu w charakterze biorącego w użyczenie [§2 ust.1] i może jej używać w sposób odpowiadający jej właściwościom i zgodnie z przeznaczeniem [§3 ust.1]. Dłużnik ponosi koszty utrzymania użyczonych rzeczy [§ 5]. Ustalono także, że Bank będzie korzystał z prawa własności z przewłaszczonej rzeczy w granicach nie wykraczających poza uzasadnione zabezpieczenie udzielonego kredytu, a także do uznania prawa własności dłużnika lub do wezwania dłużnika przez Bank do zwrotu rzeczy [§7 ust. 1 w zw.

z § 2 ust. 2]. W przypadku niespłacenia kredytu przez powoda, Bank może przewłaszczone rzeczy sprzedać w drodze licytacji lub przez zwykłą sprzedaż, zaliczając cenę zbycia po rozliczeniu kosztów na spłatę zadłużenia [§ 8 umowy]. Zgodnie z § 9 w sprawach nieuregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy kc dotyczące użyczenia.

Z powyższych postanowień umownych wynika, że nie ma podstawy do przyjęcia aby obowiązek utrzymania rzeczy przewłaszczonych przechodził na wierzyciela z dniem wypowiedzenia umowy kredytowej. Wypowiedzenie przez Bank umowy kredytowej nie zmienia w sposób automatyczny stosunku obligacyjnego stron wynikającego z zawartych umów przewłaszczenia. Natomiast dopiero po wypowiedzeniu umowy kredytowej Bank uzyskuje prawo do poszukiwania zaspokojenia swojej wierzytelności z przewłaszczonych ruchomości. Przy czym jest to jego prawo, a nie obowiązek.

Zobowiązania stron wynikające z umowy przewłaszczenia nadal wiążą strony w granicach ustalonych w umowie, pomimo wypowiedzenia umowy kredytowej przez Bank. Przewłaszczone rzeczy nadal pozostają we władaniu dłużnika, aż do czasu spłaty kredytu bądź do czasu wydania ich przez dłużnika Bankowi na jego wezwanie. Pozostawienie przewłaszczonych rzeczy we władaniu dłużnika pomimo niespłacenia kredytu zależy wyłącznie od woli wierzyciela. W konsekwencji dłużnika nadal obciążają koszty utrzymania rzeczy.

Stan ten trwa dopóty, dopóki dłużnik nie spłaci kredytu bądź dopóki nie wyda przewłaszczonych rzeczy wierzycielowi na jego wezwanie. Dopiero te zdarzenia skutkują wygaśnięciem umowy przewłaszczenia i zwalniają dłużnika z obowiązku utrzymania rzeczy przewidzianego w umowie.

W sprawie jest bezsporne, że powód nie spłacił zadłużenia, a przewłaszczone ruchomości, których właścicielem był Bank, i których własność Bank przeniósł na rzecz (...), na podstawie umowy przelewu wierzytelności [§2 ust.1 umowy przelewu k. 23 akt 857], pozostają we władaniu powoda.

Skoro tak, to wierzytelność którą powód zgłosił do potrącenia, z tytułu ponoszonych przez niego po wypowiedzeniu umowy kredytowej przez Bank, kosztów utrzymania przewłaszczonych ruchomości, w ogóle nie powstała. Zgodnie z postanowieniami umowy to powoda jako dłużnika obciążają koszty utrzymania rzeczy do chwili zaspokojenia wierzyciela lub do momentu wydania przewłaszczonych ruchomości właścicielowi. Powyższe czyni powództwo powoda bezzasadnym.

Niezależnie od powyższego pamiętać należy, że umowa przewłaszczenia odsyła strony do umowy użyczenia uregulowanej w przepisach kodeksu cywilnego, w tym do art. 719 kc. Przepis ten stanowi, że roszczenia biorącego do używania przeciwko użyczającemu o zwrot nakładów na rzecz przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. Skoro przedawnienie roszczenia biegnie od daty jego wymagalności – art. 120 § 1 kc , to roszczenie powoda o zwrot nakładów mogłoby stać się wymagalne dopiero po wydaniu przez niego ruchomości. Skoro zaś jest poza sporem, że przewłaszczone rzeczy są cały czas w posiadaniu powoda, zgłoszone przez niego roszczenia nie mogły stać się wymagalne, co również winno skutkować oddaleniem powództwa.

Z tych względów wyrok Sądu Okręgowego oddalający powództwo jest prawidłowy, w związku z czym apelacja powoda podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc i na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc oraz w zw. z § 2 ust. 2 , § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu [Dz. U. Nr 163, poz. 1349], Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty procesu poniesione w postępowaniu w wysokości 5 400zł.